

Javna kvalifikacija.

Pred leti smo pogosto razpravljali v učiteljskih društvih o javni kvalifikaciji, razpravljali so časopisi, uspeha pa ni bilo. Zadnja leta je vse utihnilo, tajnost se je še nekako poostrižila, saj to ni bil čas, da prodre kak pameten predlog, če je še tako koristen in potreben za šolo in učitelstvo. Ta dva činitelja namreč ne moremo ločiti; kar je koristno šoli, je tudi učitelstvu in obratno.

Sedaj se jasni, če tudi po malem. Uradniki in profesorji so že dosegli javno kvalifikacijo, v Nemški Avstriji tudi učitelji, doseči jo hočemo tudi mi.

Skoraj odveč se mi zdi utemeljevati potrebnost in važnost javne kvalifikacije.

Tajnost rodi zlasti v sedanjih razburjenih časih nezaupnost, tudi nudi slabim značajem priliko denunciranja, maščevanja in sličnim plemenitim dejanjem. Kadar je na seji okr. šol. sveta nadzornik ali glavni nameraval kako spletko, kaj neodkritega, je zahteval od vseh članov častno besedo, da ostane tajno. Že vnaprej se je bal javnosti za svoje sicer dobro premišljeno dejanje, in vzrok je bil navadno res tak, da se je lahko sramoval.

Tajna kvalifikacija je dajala potuho pristranosti, ni še dolgo, ko so bili skoraj vsi naši najboljši ljudje pri šolskih oblastih slabo popisani. Dostikrat je bila tajna kvalifikacija škodljiva, časih naravnost pogubonosna.

Poznam slučaj, ko je šolski vodja delal podrejenemu učitelju vnebovpijočo krivico. Nadzorniku je bilo to znano, sam je vpisal sicer izvrstno kvalifikacijo, nasprotno pa ščitil krivičnika; učitelj je imel veliko škodo in ni dobil zadoščenja.

Odkrito priznam, da je tu in tam javna kvalifikacija težavna tudi za voditelje in nadzornike. Saj so ljudje, ki cenijo sebe izredno visoko in bodo vedno nezadovoljni. Zaradi takih ljudi ne sme trpeti večina. Odgovornosti ne prevzame nadzornik sam, zato je treba kvalifikacijske komisije. Vsako leto naj izvrši kvalifikacijo komisija, obstoječa iz okraj. šol. nadzornika, zastopnika učitelstva v okraj. šol. svetu in od učitelstva v komisijo voljenega člana. Šolski vodje pošljejo kvalifikacijo nadzorniku pisмено. Slabo kvalifikacijo, kakor vsako poslabšanje je kratko utemeljiti. Učitelstvu dostavi okraj. šolski svet vsako leto kvalifikacijo pisмено.

Slične predloge je sprejela Zvezina delegacija na velikonočnem zborovanju v Celju.

Rad bi še navedel nekaj slučajev iz prakse, pa rajši opustim, da koga po nepotrebnem ne razburjam.

Kdor je imel le kaj sličnega, kakor bi čital v „Tovarišu“, se čuti prizadete, razžaljenega ter se hluje na pisca, na list, na urednika in na vso organizacijo. Tu ne gre za kako osebo ali proti njej, tu gre za pravico. Za to kličem: „Le vkup, le vkup za staro pravdo!“

K načrtu šolskega zakona.

Nameraval sem izraziti svoje misli v zadevi „Načrta šol. zakona“ potom učiteljskega društva, ki me je izbralo kot tozadevne poročevalca, a poročilo ne pride še na vrsto zaradi prepričlega časa, ki nam je na zborovanjih na razpolago. Dovoljujem si torej izraziti tem potom svoje tozadevne nazore v morebitno uvaževanje po anketi, ki se z zadevo peča.

K § 22., 1. odst., naj se postavi po črtanju zadnjih 5 besed:

Ta sredstva so:

1. Redovna globa za vsak neopravičeno zamujen poldan po 1 K; globa se mora iztirjati s tisto odločnostjo in s takimi pripomočki, ki se uporabljajo pri iztirjevanju davkov. Stranke se globijo po okrajnem šolskem svetu, o čemer se obvesti šolsko vodstvo; globe same pa se iztirjajo in upravljajo po davčnih uradih, ki poročajo o izvršbi šolskemu vodstvu.

2. V slučaju resnične neiztirljivosti redovne globe nastopi namesto te zapor na okrajni sodnji, in sicer toliko poldni, kolikor je neopravičeno zamujenih dni. Polovica dneva, ki ostane eventualno pri določevanju celih, iz šolskih neopravičeno zamujenih poldni, se računa tudi pri zaporni kazni kot pol dneva.

3. Neopravičeno zamujeni šolski čas otrok je izkazovati in globiti mesečno.

4. Popolnoma upornim strankam naj se denarna globa — zapor ne, ker je ta že prvotno strožje zamišljen in potreben, zakaj otroci siromašnih staršev postanejo brez najpotrebnejše izobrazbe še večji ubožci kot otroci petičnih — po preteku treh mesecev upornosti, t. j. ako otrok neopravičeno čisto nič ne pošilja v šolo, podvoji in po preteku nadaljnjih treh mesecev upornosti potroji za ves čas stalne upornosti in naslednjih let šolske dobe. Pri opustitvi in naknadni zopetni upor-

nosti je postopati, kot bi se upornost sploh šele pričela, ako je bil otrok vsaj 3 šolske dni v šoli.

5. Globiti je stranko zaradi neopravičenih šolskih zamud z ozirom na vsakega posameznega v varstvo jej izročene otroka.

6. Zoper učne osebe, ki bi dokazano prikrile neopravičene šolske zamude otrok, se postopa v smislu disciplinarne zakona za učitelstvo, oziroma za državne uradnike.

K § 28, točka 2, naj bi se dostavilo z ozirom na kvalifikacijo: „... in ugovora zoper njo.“

K § 29, odst. 2, naj se dostavi: „... pri čemer je smatrati dovršeno sedanje učiteljske enakovrednim dokončanemu študiju sedanjih srednjih šol. Učitelstvo, ki ne poučuje istočasno samo enega oddelka učencev, prejema za vsak nadaljnji oddelek po 100 K letne nagrade. (Vsakemu bo jasno, kaka muka je za učitelstvo, ki mora poučevati več oddelkov v primeri s poukom samo enega oddelka.)

K § 32. Za naturalno stanovanje šol. voditeljev se smatra ono, ki ima vsaj tri sobe, kuhinjo in čimnato v izmeri najmanj 100 m² poleg potrebnih postranskih prostorov; za drugo učitelstvo pa ono, ki ima vsaj dve sobi poleg drugih gori omejenih prostorov v izmeri najmanj 75 m² za vsako učno osebo; tudi tem je preskrbeti potrebne postranske prostore. Pri novih stavbah se mora napraviti vsaj na deželi stanovanja za učitelstvo v šolskem poslopju. Stanovanjski prostori naj bodo vsaj tri metre visoki. Učitelstvu, ki nima brezplačnega pristojnega stanovanja, se plačuje primerna odškodnina.

K § 33, namesto b) in c): b) voditelji osnovnih in osnovnih strokovnih šol prejmejo funkcijske doklade letnih osnovnih 400 K in za vsak razred, oziroma paralelo posebe po 60 K letno. (Utemeljevanje: Voditelj prevzame po novem načrtu vse funkcije dosedanjih krajnih šol. svetov; torej vso pisarijo, vodstvo šolske matice in šolsko popisovanje, za kar je bil dosedaj od krajnega šolskega sveta posebe plačan, n. pr. pisec teh vrst: 120 kron, 60 K in 40 K; z voditeljsko doklado (150 K) torej skupno 370 K; po novem načrtu naj prejema samo 300 K za vsa opravila in odgovornost? Voditelj brezrednice (na pr. v Laškem) je prejemal za vodstvo in opravila krajnega šolskega sveta okoli 700 K letno; po novem načrtu pa bi prejemal za vsa ta opravila in odgovornost le 450 K? Da imajo šolski voditelji veliko odgovornost navzdol in navzgor, je že tako znana stvar, da se že za lepa, v ugodnih krajevnih razmerah ležeča voditeljska mesta neče nihče oglasiti, oz. potegovati gl. „Učit. Tovariš“ 1919, št. 18, pod „Značilno za sedanje čase in razmere!“; kje se naj potem iščejo šole voditelji za slabe, hribovske kraje? Vsaj funkcijska doklada naj bo magnet, ki bi kolikor toliko preskrboval šole tudi v manj ugodnih krajih z dobrim učnim osebjem, oziroma vodstvom.)

K § 44, odst. 1, naj se dostavi: „... v najmanjši izmeri 15a obdelovalne površine.“

K členu VI. (§§ 46—51: Šolski uradi, ki bi imeli še kake druge ude razen pripadnikov učiteljskega stanu, naj se dele na a) pedagoško-didaktični, b) zdravstveni, c) gospodarski in d) odtok za osebne zadeve učitelstva. Poleg predsednika naj imajo besedo in glas v odseku a) samo udje pedagogi, v odseku b) tudi še kak ud zdravnik, v odseku c) udje odseka d) in eventualno drugi udje zastopniki davkoplačevalcev, in v odseku d) le udje pripadniki učiteljskega stanu, t. j. poleg predsednika samo zastopniki in nadzorniki v poštevi prihajajočega učitelstva. Delokrog vsakega posameznega imenovanih odsekov je podan že z njihovimi naslovi. Najbolje pa bi bilo stremeti za tem, da dobimo za osebne zadeve učitelstva (nameščanja, disciplinarne stvari, podpore, dopusti itd.) svoje stanovske zbornice po zgledu odvetniških, notarskih in sličnih.

Franjo Zupančič.

MILKA UMBERGREJEVA:

Ženska vzgoja.

(Konec.)

Koliko nerazvitih sil hrani žena, ker v življenju ne najdejo ugodne prilike, kjer bi se po svojem bistvu uveljavile. Ustvarjati lepoto, lepoto v vseh oblikah, na vseh koncih in krajih življenja, to je vzvišeni poklic žene! Čimbolj se poglobimo v smisel te naloge, temveč strani se nam odkrije, kjer naj žena s pogumno voljo uveljavlja svoj namen. Neizmerni in neizčrpni so viri lepote in neprecenljivi so zakladi, ki čakajo, da jih dvigne žena in obogati z njimi človeštvo. Od svoje lastne esbne lepote, ki naj se izraža v harmoniji zdravega, lepega telesa s kulturo srca in duha, naj širi lepoto po vsej svoji oko-

lici, doma in v javnosti, neumorno delujoč in ustvarjajoč.

Ako pogledamo na delovanje ženstva, vidimo, da njegove zastopnice vobče vrše to svojo nalogo pomankljivo in enostransko. Najmanj so se oddaljile od svojega naravnega namena preproste žene. One delajo: kuhajo, šivajo, perejo, čedijo, pospravljajo, delajo na polju, na vrtu in v hlevu, molijo, berejo, pojejo, ljubijo, rodijo, vzgajajo itd. itd. Mislimo si tako ženo primerno vzgojeno in izobraženo! Ali ni to ideal žene?! Ali pa vzemimo vsako teh opravil zase, razvito do popolnosti stroke! Koliko lepote in koristi nudi vsaka zase!

Pa pogledimo v takozvane boljše kroge! Premnogokrat je dobiti tu površno polituro, ki le slabo zakriva notranjo praznino in brezpomembnost. Ali ni poniževalno in sramotno za ves naš spol, da se ravno tu dobi toliko žensk, ki životarijo prazno življenje, brezplodno in brez koristi, da ne najdejo ene resne naloge, ki bi z njo izpolnile svoje življenje, medtem ko čaka življenje na vseh koncih in krajih. Druge zopet, ki jim sredstva ne dopuščajo popolnega lenarjenja, vršijo razne posle posiljeno, nezadovoljne in godrnjaje, zaradi tega slabo in površno, nesposobne poglobiti se v lepoto dela in preboriti in pospeti se do lepših uspehov, višjih smotrov in boljših mest.

Vsemu temu je kriva napačna vzgoja in nekako površno, pomanjkljivo šolanje. Kar se nudi pri nas ženski mladini po dovršeni ljudski šoli, je pač premalo in še to ne najprimernejše. Gotovo je, da nam manjka dobrih, modernih ženskih strokovnih šol, kjer bi se mladenke vzgajale za praktično življenje in si pridobile poleg solidne splošne izobrazbe tudi temeljitega znanja v gotovih strokah, kar bi jim ne omogočilo le materialno neodvisnega življenja temveč jim tudi prinašalo mnogo lepega, globekega užitka in moralnega zadoščenja.

Ne mislim s tem le n. pr. znanja, ki si ga prisvoje dekleta v 1/2 letnih ali 1—2 letnih trgovskih tečajih, kamor borba za kruh žene dandanes toliko ženskega naraščaja. Čudno se mi zdi, zakaj bi morale ravno ženske izpolniti vsa nižja pisarniška mesta, ko je vendar toliko drugega vrednejšega, zanimivejšega in lepšega dela. Večina deklet in tudi staršev pač misli, da je »uradnica« vse kaj več kakor n. pr. »šivilja«. To je povsem krivo naziranje. Ravno v stroki krojaštva in sem spadajočih panogah doseže ženstvo lahko mnogo lepih uspehov, ki se ne morejo niti primerjati z duhomornim, monotonnim nižjim pisarniškim delom.

Treba je ženstvu umetniške vzgoje! — Zakaj bi se vse ženske morale samo glasbeno izobraževati? — Zakaj se ne bi učile n. pr. tudi risati in slikati in uporabljati svojih spretnosti v raznih umetniških obrtih? — Koliko krasnega, zanimivega dela bi se tu nudilo ženi, koliko lepote in koristi bi ustvarile lahko s tem svojim delom sebi in drugim!

Prav tako bi namesto čitanja in požiranja zaljubljenih romanov mnogo bolj vplivalo spoznanje realnega, resnega življenja, da se zdrami tudi žena iz bolne ljubezenske omotice k zdravemu, krepkemu delavnemu življenju. Koliko lepega dela bi izvršila lahko inteligentna, vzgojena in izobražena žena kot mati, vzgojevalka, gospodinja!

Kako malo se še zaveda danes ženstvo svoje prave naloge, nam pričajo razni pojavi vsak dan. Kino, gledališče, koncerti, promenada, ples itd. — to so užitki, to je hrana, po kateri hlastno sega naše ženstvo. Kako prazne pa so dvorane pri raznih shodih, predavanjih in poučnih tečajih! To goyori mnogo.

Treba je odraščajočo žensko mladino, zlasti v dobi od 12. do 20. leta, zainteresirati vse drugače za prave lepote in vrednote življenja. Nujno potrebne so za to dobo primerne šole, kjer se bo, predvsem upoštevajoč posebnosti ženske individualnosti, zbuvalo zanimanje in ljubezen do vsega resničnega, delavnega življenja, zlasti panog, v katerih se ženstvo najplodnosneje udejstvuje. Z gojenjem samostojnega delovanja bosta rasla mladenki samozavest in ponos. Z izobrazbo svojih telesnih in duševnih zmožnosti bo našla v sebi sami vire lepega zadoščenja, da ne bo zbegana čakala samo »njenega«, ki bi ji dal vsebino življenja. Ljubezen mora priti kakor vsak elementarni pojav za ženo kot za moža neprisluseno o svojem času. Čemu toliko blodenj in beganja!

S sposobnostjo lastnega ustvarjanja dobi človek-žena pomen in ceno v človeški družbi. Le kot nje vreden član dobi tudi žena primerno mesto — brez zapostavljanja in ponižanja, a tudi brez nezasuženega povzdigovanja, čaščenja. Le kot tak cel človek bo žena enakovredna in enakopravna z možem ramo ob ramo stala v življenju.

Koliko razčrpanj, bridkih ur, sporov, bojev in nesreč bo prihranjenih v razmerju med možem in ženo, če ne bo zadnja kot neboljena, nesamostojna stvar pričakovala vsega možnega in nemožnega le od moža, ko bo svojo praznino in nezadovoljnost utešila s koristnim, lepim delom. Koliko sreče in lepote, ko bosta mož in žena v vseh skrbih in bojih našla oporo drug ob drugem, ro trdnemu delu sladko nagrado v čisti, nekajeni ljubezni. — Samostojna in samozavestna bo žena, zavedajoč se jasno svojega pomena, svojih pravic in dolžnosti v pravem, globokem umevanju jasno in odločno sledila poklicu materinstva, ki bo vse lepote njej sami in drugim.

Delujoč in se boreč sklenimo vrstni pohod v obljubljeni deželo resničnosti in lepote!

Učiteljska gospodarska in kreditna zadruga v Celju

vabi na svoj redni občni zbor, ki se bo vršil v nedeljo, dne 29. junija 1919, ob 10. uri dopoldne v zadrugnem lokalu v Celju, Breg h. št. 26, s sledečim dnevnim redom:

1. Poročilo načelstva o poslovanju zadruga v letu 1918. —

2. Poročilo nadzorstva. — 3. Odobrenje letnega računa za leto 1918. — 4. Čitanje revizijskega poročila Zadrugne Zveze ter ukrepi zaradi njega. — 5. Volitve v nadzorstvo in eventualno v načelstvo. — 6. Slučajnosti.

Iz naše organizacije. Skupne zadeve.

Društvu Jubilejska samopomoč je treba poslati za 58. smrti slučaj (gospa Matilda Šornova). Člani prejmo položnice z napisanimi zneski 58. smrtnega slučajev in event. zaostankov.

Društvene vesti.

+ Okr. učit. društvo za kočevski okraj je imelo zborovanje v Ribnici dne 22. maja 1919. Navzočih članov je 20. Tov. predsednik Franc Stefančič otvoril zborovanje, konstatira sklepčnost in pozdravi gosta tov. Legata iz Logatca in hvarišico Sedejevo iz solnčne Goriške, pa tudi na novo vstopivše članice. V svojem nagovoru se tov. predsednik spominja čustvenih besedami našega narodnega vstajenja. Vsem graditeljem naše nove domovine izreka toplo zahvalo. Učitelstvo bodri in ga vzdobuja k vnetemu vztrajnemu delovanju v šoli in zunaj nje, da bomo vzgojili narod poštenjakov, narod treznih, delavnih, razumnih; značajnih, podjetnih in z narodnim ponosom navdahnjenih mož. Vzgoji bo treba odmeriti precej več učnih ur. Veliki vzgojni zadatki bo kos šole popolnoma preosnovani osnovna in strokovna šola. Potrebno preustrojitve je Zaveza začutila tako — deloma že prej — ob razsulu Avstrije ter dala znani „Načrt“. Žal, da določeni poročevalci ni prišel na zborovanje. Poročanje tem na prihodnjem zborovanju. Po njegovem mnenju utegnejo le one točke „Načrta“ postati zakon, za katere bosta zedinili obe pokrajinski učit. organizaciji. Uvidevna je torej potreba skupnega dela. Novi čas zahteva nazorov. Zahvaljuje se marljivemu vodstvu Zaveze, ki (skupno z vodstvom Slom. Zveze) izposlovalo ureditev našega gmotnega položaja.

Nato je predaval tov. Mirko Trost temi „Moji vojni doživljaji in vtiski.“ Njegov temeljito poročilo, zlasti kar se tiče ruskega šolstva, so zborovalci poslušali vsi pazljivo in se mu po končanem referatu toplo zahvalili.

Tov. Fink je poročal o zgodovinski učnem načrtu. Po debati, ki sta se je udeležila tov. Vrbič in Fink, je bil njegov načrt sprejet.

Predlog tov. Puharja, izpopolnjen predlogom tov. Finka; ki se glasi: „Če doseže sporazum vodstev obeh pokrajinskih učit. organizacij za združenje vsega učitelstva v enotno organizacijo, je našo društvo načeloma za ta sklep,“ se sprejme soglasno.

Dobro utemeljeni predlog tov. predsednika, da se zviša udnina Zavezi na 48 kron, oziroma 48 K, se sprejme soglasno.

Tov. Vrbič je v daljšem govoru razložil potrebo, naj bi bilo tudi učitelstvo oziroma šola deležna delitve veleposkupnega naročevanja učil za ponavljanje šolo po gg. Rohrmannu in Humku. Nujno je pošiljati okr. sv. prepise mesečnih konferenc. Združita naj se okraj. učit. knjižnici v Ribnici in Kočevju v eno samo okr. učit. knjižnico in končno predlagal:

1. Sedaj, ko vlada v novi državi odločno zahteva, da se veleposestva oskubijo v prid malim posestnikom, kajzarjem, invalidom in drugim živorarjem, naj se pri tej razdelitvi misli tudi na šolo in učiteljstvo ter tem odmeri potrebno zemljišče za preizkuševališče, nasade, užitek ali kaj enakega.

2. Gg. veččaka Rohman-Humek, zastavitelj načrta za ponavljalne šole, naj še nadalje žrtvujeta dobri in imenitni stvari čas, moč in dobrotnost ter naročita za vse šole, ki se pri njih zglase, vsa navedena in potrebna učila; zakaj množina naročitve gotovo zmanjša nabavne stroške.

3. Višji šolski svet v Ljubljani zahteva na večrazrednih šolah redne mesečne konference in o teh prepise zapisnikov. Ker je delo v tej zahtevi in obliki za zapisničarja le muka in breme, delo gola zunanost, sama formalnost, potrata časa, nadalje, ker se vsi nasveti in sklepi večinoma le formalno potrdijo, zapisniki vrnejo z opombami in ker pri tej suboparnosti tudi vse običaji, predlagam, da se vrše konference, pišejo zapisniki, da pa ni treba prepisov pošiljati okr. šol. svetom v pregled.

4. Ker je višji šolski svet v Ljubljani podrl umetne stene, ki so ločile tuokrajno učiteljstvo v nemško in slovensko, se pa nahajajo še nadalje nekatere naprave, ki kažejo strog separatizem, zahtevamo, da se okr. učit. knjižnica, ki je bila svojočasno skupna last učiteljstva vseh treh sodnih okrajev, pa se je na strankarsko šovinistično željo razdelila, zopet združi v celoto, dostopno in uporabno za vse učiteljstvo.

Predlogi so bili po debati vsi soglasno sprejeti in se odpošljejo Zavezi, gg. Rohman-Humku, oziroma se stavijo kot samostalni predlogi na okr. učit. konferenci.

Predloga tov. Puharja o nadzorovanju otrok pri nedeljski službi božji in pa v razveljavljanju odloka bivšega dež. šol. sveta v Ljubljani — da učiteljstvo ne sme zapustiti ob nedeljah in praznikih svojega šol. okoliša — se sprejmeta in odpošljeta vodstvu Zaveze.

Tov. Štefančič predlaga, da se vodstvu Zaveze naroča, naj izposluje pri višjem šolskem svetu v Ljubljani razpis, s katerim se zagotovi vsem članom učit. organizacij pouka prosti dan na dan zborovanja, in sicer najmanj 4krat v šolskem letu. Sprejeto!

Predlog tov. Šiške naj pride na dnevni red okr. učit. konference kot samostalni predlog.

Prihodnje zborovanje, na katerem nam bo tov. Wigele poročal o „Načrtu“ in se bodo vršile volitve in bo torej pravi občini zbor, se vrši, če ne bo drugega obvestila, dne 12. julija t. l. v Sodražici.

+ Učiteljsko društvo za pol. okraj Ljutomer je zborovalo dne 22. maja pri Sv. Juriju ob lepi udeležbi svojih članov, ki s tem, da prihajajo na zborovanja tudi tja, kjer jim je nekoliko od rok, v dejanju kažejo svojo stanovsko zavest. To pot smo imeli v svoji sredini tudi novega okr. šol. nadzornika I. Koropca. Njegova navzočnost je blagodejno vplivala na učiteljstvo, zakaj čutili smo, da veje sedaj v šolstvu nov duh, ki tovariško druži učiteljstvo s svojim voditeljem. V imenu društva ga tov. podpredsednik presrečno pozdravi, poudarjajoč, da se učiteljstvo zaveda velike odgovornosti, ki jo je prevzel, in se hoče po svojih močeh potruditi, da mu olajša delo med nami. Tov. nadzornik se koncem zborovanja zahvali za pozdrav in navdušuje k skupnemu delovanju pri vzgoji ljubljene mladine, ki je naš up za bodočnost mile domovine.

Med seboj smo pozdravili tudi tov. Gabrijelčiča, učitelja-begunca iz tožne Goriske. Gdč. Brumnovi se čestita k izpitu.

Z iskrenimi, nam vsem iz srca prihajajočimi besedami se je poslovil tov. Maurič od bivšega predsednika-tov. Tomažiča. Mnogo je izgubilo naše društvo z njim. Bil je značilen, delaven, ljubezniv tovariš. Zahvaljujemo se mu za trud in požrtvovalnost, s katero je vodil naše društvo toliko let, in želimo mu v novem delokrogu veliko več sreče in istih uspehov, kot jih je imel tukaj. Tov. Herzogovi in Mlinaričevi kliče — bodita na svojem novem mestu srečni in ostanita zavedni Jugoslovanci!

Nato se preide k dnevnemu redu. — Zadnji zapisnik se odobri. Bivšega predsednika tov. Tomažiča se soglasno izvoli za častnega člana društva.

Tov. Korošec nam je prav pregledno in zanimivo podal svoja mnenja k načrtu o preustrojitvi šolstva in narodne vzgoje. Njegovi predlogi se sporoče Zavezi. Glede točke o šolskih zamudah se je razvila živahna debata. Slednjič se sprejme sledeče: 1. Odpustnica naj bi imela večji pomen kot dosedaj. 2. Ustanovili naj bi se zavodi za tiste otroke, ki jih starši zanemarjajo in jih odtegujejo pouku. Stroš-

ke za oskrbo naj plačujejo starši sami, če ti nimajo sredstev — pa občina.

Tov. Bernardova nam je poročala o Zvezinem delegacijskem zborovanju v Celju. Za svoje zanimivo poročilo je žela vsestransko pohvalo, izvzemši onih delegatov, ki jima je trdovratno predbacivala, da se po lastni krivdi nista udeležila zborovanja.

Sklenilo se je še sledeče:

1. Društveni člani prispevajo po 5 K prost. org. davka za potne stroške deputaciji v Belgrad.

2. Glede nadzorovanja pri verskih vajah je tov. nadzornik izjavil, naj se učiteljstvo ravna po predpisih, ki jih je določil višji šol. svet.

3. Okrajni šol. svet naj končno odredi glede pouka v nemščini.

4. Tov. Gabrijelčič se naprosi, naj priredi tečaj za srbo-hrvaščino v našem kraju. Obljubil je, da izdela do prih. zborovanja načrt in prihodnjič o tem poroča.

5. Ker vlada sedaj nesoglasje glede četrtkov pred prazniki in po praznikih, se sklene naprositi šolsko oblast, naj odredi, da se bo v tem oziru na vseh šolah enotno postopalo.

6. Zaveza naj določi enotna društvena pravila.

7. Sprejme se resolucija tov. Cvětka, naj se zaradi vedno rastoče draginje življenjskih potrebščin izplačajo učiteljstvu izdatne draginske doklade, ozir. enkratni nabavni prispevek.

8. Tov. Ivanjšič predlaga resolucijo, naj se štejejo učiteljstvu z ozirom na vsestransko zaposlenost v zaledju in vojaško službovanje vojna leta dvojno.

Prihodnje zborovanje se vrši meseca julija v Ljutomeru.

+ Učiteljsko društvo za laški okraj je imelo dne 1. junija t. l. svoj 40. občni zbor v prostorih zidanmoške šole. Lepo vreme kakor tudi ugodne prometne zveze so olahkočile učiteljstvu, da se je v jako lepem razmerju (59 po številu) odzvalo vabilu tov. predsednika. Poudarjati je, da so bile zastopane razen Jurklostra vse šole laškega okraja.

V iskrenih besedah se je spominjal tov. predsednik dveh nam dragih članov, tovarišice Kajtnove in tov. Voduška ml., ki sta nas morala, žal, tako hitro zapustiti ter odhiteli v cvetu svoje mladosti v kraj, odkoder ni vrnitve. Večna jima pamjat! Res zvestima, delavnima in zavednima tovarišema Petroviču in Šeguli, ki sta poklicana v službovanje v druge šolske okraje, pa želimo na pot vso srečo in obilo uspehov tudi na novih mestih!

Z veliko pozornostjo in soglasnim odobravanjem so poslušali navzoči poročilo tov. predsednika o vprašanju viš. šol. sveta ter poročilo tov. Zupančiča o tokratnem delegacijskem zborovanju. Ko so se uredile še nekatere interne zadeve društvenikov, se je sklenilo, da zborujemo prihodnjič v sredo, dne 2. julija t. l. pri Sv. Jedertu nad Laškim. Na snidenje torej!

+ Brežiško-sevniško učiteljsko društvo je po daljšem odmoru zborovalo dne 11. maja v prijazni Sevnici in to v nekdanji sulferajnski šoli. Udeležba je bila sijajna; z gosti vred nas je bilo 46.

Tov. predsednik Ivan Knapčič otvori zborovanje in se v svojem pozdravu posebej spominja tovarišev beguncov s Koroškega (Mavrič, Macarol, Okorn, Gobeč) izražajoč jim naše sožalje nad usodo, ki jih je zadela. Posebej je pozdravil tov. Lebarja, ki je tudi kot gost prisostvoval našemu zborovanju. V svojem nadaljnjem govoru je omenjal o prirastku društva na številu članov in je konstatiral, da iz sevniškega okraja ni član našega društva samo ena učiteljica iz Sevnice in da je par takih atomov tudi še v brežiškem okraju. Naša pot gre navzgor!

Po sprejetju zapisnika o zadnjem zborovanju se je razpravljalo o dopisih.

Ker se je društvo obrnilo na vodstvo Zaveze, želeč dobiti tov. Gangla za predavanje za priučujoče zborovanje, je Zaveza odgovorila, da se je o tem zmeniti direktno s tov. Ganglom; ker pa je bilo za tako akcijo za zdajšnje zborovanje premalo časa, smo pooblastili predsednika, da naprosi tov. Gangla za prihodnjič. Nadalje se je prebrala tudi zahvala društvu od našega nadz. tov. G. Voduška, ki mu je tuokrajno učiteljstvo na svojem društvenem zborovanju dne 19. januarja t. l. upoštevajoč njegove zasluge za šolo in za učiteljstvo — za slednje posebno v vojnem času — in njegovo neustrašenost pri zagovarjanju narodnih pravic (njegov nastop v obrambi majske deklaracije in za njo delujočega učiteljstva napram denunciantom v nem. okr. šol. svetu Brežice) kakor tudi upoštevajoč njegove velike zmožnosti, izreklo zaupnico z željo, da tudi še v novi dobi ostane naš nadzornik.

Nadalje poroča predsednik, da sta za učiteljska zastopnika izbrana tovariša Tominc in Mešiček. Za Zavezino zborovanje sta se izvolila delegata Vadnal in Meglič, Drnovšek pa je prevzel poverjeni-

štvo za Slov. Šol. Matico v sevniškem okraju.

Prihodnje zborovanje se vrši v Brežicah; kdaj, odloči predsednik sam.

Nato je prišlo poročilo o zborovanju Zavezine delegacije dne 16. aprila t. l. Tozadevno je poročal tov. predsednik.

Nato je predaval tov. Ljud. Potočnik o „Načrtu“.

V tozadevno debato so posegali posebej tov. Mešiček, Jamšek in Drnovšek. Sprejeli so se na predlog referenta naslednji izpreminjevalni, oziroma dodatni predlogi merodajnim faktorjem v ovaževanje:

1. Pri otroških domovih naj se napravijo tudi primerni prostori za šolski oder.

2. § 6. načrta naj se ne opusti, ampak naj ostane neizpremenjen.

3. Pri višjem šolskem svetu naj se ustanovi oddelek potovalnih učiteljev za šolstvo, ker je to za uspešni razvoj bodoče šole nedogledne važnosti.

4. Vse službe, tudi službe šol. voditelja se razpišejo in zasedejo kompetenčnim potom. Terno sestavi vsakokrat okrajni šolski svet, upoštevajoč pri mestih šol. voditelja želje učiteljstva dotične šole.

5. Vsaka nastanitev se mora vršiti po principih, da pride v prvi vrsti vpoštev zmožnost, družinske razmere, službena doba, dozdašnje službeno mesto; v slučajih, kjer ne bi se šol. oblastni držale teh načel, se mora na zahtevo učit. organizacije nastavitve razveljaviti.

6. Vsaka zavrnitev kompetenčne prošnje se mora utemeljiti z zgoraj postavljenimi principi.

7. Ker za nadaljno izobrazbo učiteljstva skrbijo tozadevni strokovni listi in ker bo bodoče učiteljstvo imelo visokošolsko izobrazbo, naj odpadejo vse druge domače učiteljske konference razen onih, ki jih na posameznih šolah zahteva njihov notranji ustroj po preudarku šol. vod. ali učiteljstva.

8. Vsi nadzorniki (šolski svetniki), ki so imenovani na predlog organizacije, so na svojih mestih definitivni.

9. Vsako vodilno osebo na šolskem polju je treba z njenega mesta takoj odstaviti, ako ji da podrejeno učiteljstvo utemeljeno nezaupnico.

10. Šolske oblasti morajo povsod poskrbeti za primerna naravna stanovanja. O primernosti učiteljskega stanovanja se mora izdati poseben zakon. Ravno tako mora oblast poskrbeti tudi za to, da dobi učitelj v nastavljenem kraju primerno hrano.

11. Ako postane učitelj za nadaljnje poučevanje zaradi bolezni, pridobljeni brez svoje krivde in v službovanju kot učitelj nesposoben, se mu mora odmeriti polna pokojnina ne glede na njegovo službeno dobo. V slučaju, ko bi pa učitelj postal žrtev svojega poklica, dobijo njegovi upravičenci pokojnino in vse druge tozadevne prispevke, kakor bi jim ti šli v polni službeni dobi pokojnikov.

12. Kar je zemljišča pri šoli, pripade v uživanje vsakokratnemu šolskemu voditelju, oziroma v njegovo gospodarsko porabo.

13. Uvede naj se zakon, da zadene starše ali njihove namestnike primerna sodnijska kazen, ako se jim dokaže — uradna izjava šol. vodstva — da dajejo otrokom potuho napram svojim učiteljem ter tako zagreše zločin moralnega pohujšanja nad svojimi otroki.

Nato sta bila sprejeta še naslednja dva predloga tov. Mešička:

§ 39., točka 2, naj se izpremeni v varstvo ovađenega, kakor sledi: Anonimne ovadbe ne upoštevajo; pač pa se takoj odstopijo prizadeti osebi, da glede njih po svoje ukrepa.

§ 26., odstavek 2., odpade, ker bi moralo potem drugo učiteljstvo biti preobloženo.

Nadalje je še isti tovariš razvijal tozadevno sledeče misli, o katerih pa se ni glasovalo:

Šolska obveznost se začne z začetkom šol. leta, ki pride za dnevom, ko je otrok izpolnil 7. leto. Dolžnost obiskovati nar. šolo traja 6 let, dolžnost obiskovati narodno višjo šolo, pa dve leti. Telesno in duševno dobro razvit otrok se more sprejeti v šolo že po dovršenem 6. letu, mora pa potem hoditi v nar. šolo 7 let, razen če je izpolnil 7. leto že tekom dveh mesecev po začetku prvega šol. leta in je z dobrim uspehom obiskoval šolo 6 let. — Tudi otroku, ki je v času svojega šol. obiska oprav. ali neoprav. zamudil veliko (1 leto) šolskega pouka, se podaljša šolska obveznost za eno leto. Z ozirom na vse to naj bi tudi § 11. zahteval dveletno nadaljevalno šolo.

Pri predlogih se je sprejelo sledeče: Z ozirom na potrebe narodnega šolstva se višja šolska oblast nujno pozivlja, da odstrani vse one ovire, ki so krive, da ne posluje anketa za sestavo ljud. šol. beril, ker bi vsaka nadaljna raba v avstrijskem duhu pisanih beril zavirala ljud. bezenski razvoj mladine do naše nove

države in bi nas taka malomarnost na zunaj in doma kompromitirala.

Sprejel se je predlog za popolno odpravo nemškega pouka z vseh tukajšnjih narodnih šol.

Kronika.

= „Naši prvi kulturni delavci“ se imenuje toplo in objektivno pisan članek, ki ga je priobčil „Slovenski Narod“ v svoji 133. števi, z dne 6. t. m. S takimi članki se pridobiva javnost za šolo in učiteljstvo. To je potrebno in koristno delo.

= „Naprej“ priobčuje fragmentaričen donesek k reformi vzgoje, pouka in dela v osnovni šoli.

= Javna kvalifikacija. Državni podtajnik Nemške Avstrije Glöckl je odredil, da ima vse ljudskošolsko učiteljstvo pravico vpogleda v tisti del nadzorniškega poročila, ki obsega kvalifikacijo. Obenem je državni urad za uk naročil deželni svetom izdelati načrt javne kvalifikacije za ljudskošolsko učiteljstvo na podlagi določil za državne uradnike in državno učiteljstvo. — Posnemanja vredno!

= Združenje hrvatskih in srbskih kulturnih društev. Iz Sarajeva poročajo, da tamkaj širijo akcijo za omogočenje združenja hrvatskih in srbskih kulturnih društev. — Ako je mogoča kulturna združitev, kako bi bila stanovska združenja nemogoča? Torej: Naj živi UJU!

= Priprave za reformu šolstva. Splitski „Pokret“ piše: Prigodom svoga boravka u Splitu informirao je prof. Ratković, sada dodijeljen ministarstvu nastave u Beogradu, na zamolbu predsjednika našeg Saveza učiteljstvo predstojećim reformama za šolstvo. Govorio je na temelju osnove, koju izrađuje posebna anketa, sastavljena u tu svrhu od zastupnika svih pokrajina kraljevstva. Ograničio je svoje razlaganje na onaj dio reforme, koji u glavnome zasijeca u reorganizaciju pučkog šolstva: U prvom redu reforma škola uključuje u sebi potrebu podignuća od ništa manje, nego 700 novih škola sa 10.000 nastavnika. — Ostale bitne promjene, koje predviđaju reforma za novi tip škole u državi, svadaju se u glavnome na ovo: Dužnost pohađanja započinje na vršenom 7 godinom, dok vrijeme trajanja te dužnosti ostaje nepromjenjeno. Maksimalni broj djece, koji otpada na jednu učiteljsku silu, reduciran je barem za koje vrijeme na 70(!). — Pohađanje je obvezatno, a predviđene su osjetljive kazne za one roditelje, koji bi v tome zanemarivali svoju dužnost. — Škola je potpuno neovisna od bilo koje političke vlasti, a biva podložna jedino ministarstvu nastave putem pokrajinskih školskih savjeta sastavljenih većinom od strukovnjaka. — Mjesna vijeća po predviđanju osnove ostaju, ali bivaju reformirana na način, da će biti samo jedna pripomoćna ustanova za školu, što su po prilici sada crkvinarstva uz jednu crkvu. — Na čelu školskog okružja stoji nadzornik, koje će imati čisto pedagoško-didaktični referat. — Za slučajeve disciplinarne naravi biva uredjen disciplinarni senat, sastavljen medju inim od makar dvojice pučkih nastavnika. — Nadzor nadzornika u školi te ocjene uspjeha biva također demokratski uredjeno. — Škole postaju državnom ustanovom, a nastavnici državni činovnici sa odgovarajućim berivima do VIII., eventualno VII., a oni građanski škola do VI. razreda čina. — Učiteljce bivaju potpuno izjednačene sa učiteljima u dužnosti i pravu. — Učiteljske škole bivaju također reformirane. Ukida se prepravni razred, a za pristup u učiteljske škole zahtjeva se potpuna građanska škola, ili 4 razreda srednje. — Za nastavnike učiteljstva zahtjeva se dvije godine pedagogijuma i četiri semestra universe. — Za građanske škole predviđene su također opsežne promjene, jer se ide za tim, da se tim školama doda ona važnost, koju imaju kod drugih kulturnih naroda. One će biti podignute na 4 razreda, a nastavnici će osim učiteljstva morati da svrše i posebni pedagogijum u trajanju od 2 godine te se podvrći nakon toga posebnom ispitu.

Polemika.

Kdaj naj pričnemo s srbohrvatskim poukom?

V 23. št. „Učit. Tov.“ je priobčen jako zanimiv in poučljiv članek „o ureditvi pouka srbohrvatskega jezika na ljudskih šolah“. Popolnoma se strinjamo s tem, da se pouk prične tudi z abecednikom. Pisatelj članka pa gotovo ne misli te knjige uvesti že s prvim šolskim letom, kakor se je to zgodilo pred 50. leti, ko se je že v prvi razred vrnila nemščina in poučevala s pomočjo „riba-fisch“-metode in pa štablom. Četudi srbohrvaščino ne smatramo kot tuj jezik, vendar jo hočemo učiti na podlagi materinskega jezika. Otroci dobe v prvih dveh šolskih letih tudi že